

Történet az emlékezetről

Nem tudom miért motoszkál 1956 szét l máig az a vers a fejembe, amit a moldvai kaszárnya udvarán egyik katonatársamtól hallottam. Bittermann Klaus volt az a katona, akit rövid id re mellém sorolt a sors. Kevés szabadid nkben tébláboltunk az istállókból kaszárnyaépületté el léptett barakkok között. Valahonnan tudta, hogy verseket faragok, bizalmába fogadott és egy különös verssel ajándékozott meg. Egy térd l szólta a vers, sDas Knieö, amely járja a világot. Németül mondta, így maradt meg emlékezetem a vers két sora:

*Ein Knie geht einsam durch die Welt.
Es ist ein Knie, sonst nichts*

Románra fordította,én meg magyarra. Klaus Bukarestben élt, onnan került kötelez katonai szolgálatra rádiótechnikai alakulatunkhoz, amelyben az ország legkülönböz bb részér l besorozott csupa érettségizett fiú szolgált. Irodalom érdekl dése és felkészültsége miatt szívesen barátkoztam vele. De rövidesen búcsúznia kellett, szülei kitelepédési kérése után sietve leszerelték. Elt nt. Nem árulta el a költemény szerz jének a nevét. Reám bízta, derítsem ki. Nem levelezhetünk, elképzelhetetlen, hogy az eltelt hatvan esztendő után valaha is nyomára bukkanhatnék. Kérdez sködtem mindenfelé, ki lehet a vers szerz je, a megjegyzett két sor nem volt elegend ennek kiderítésére. Talán, ha nem szakítom félbe a magyar-román tanári szak után hirtelen felindulásból elkezdett német tanulmányaimat, bizonyára belebotlottam volna Christian Morgenstern** költészetébe és pótolhattam volna az emlékezetemb l kiesett verssorokat:

Das Knie

Ein Knie geht einsam durch die Welt.
Es ist ein Knie, sonst nichts!
Es ist kein Baum! Es ist kein Zelt!
Es ist ein Knie, sonst nichts.
Im Kriege ward einmal ein Mann
erschossen um und um.
Das Knie allein blieb unverletzt-
als wärs ein Heiligtum.

Seitdem gehts einsam durch die Welt.
Es ist ein Knie, sonst nichts.
Es ist kein Baum, es ist kein Zelt.
Es ist ein Knie, sonst nichts.

Magyarul Molnár Imre fordításában:

A térd

A Föld körül Egy térd bolyong.
Egy térd és semmi other*.
Nem szálfacsonk, ellenszavazat ponyva-rongy!
Egy térd és semmi other.

Szitává l ttek Egy legényt
a háború alatt,
de térde, szent ereklyeként

sértetlenül maradt.
Azóta társtalan bolyong.
Egy térd és semmi other.
Nem szálfacsonk, ellenszavazat ponyva-rongy.
Egy térd és semmi other.

Mindezt ezen a nyáron a világháló segítségével deríthettem ki, amiért kifejezhetetlenül hálás vagyok. Nem pontosan tudom kinek. Klaus barátomnak, aki reám bízta ezt a titkot mindenképpen. És mert hirtelen nem találok hangzatosabb szavakat: az emberi fejl désnek!

Az els világháború borzalmait idézi a vers. Anyai nagyapám sđdics ségeső halálát. Bel le semmi, még csak egy térd sem maradt. És a második világháború juttatja eszembe, a környékünkre esett bombatölcséereket. Az összezúzott testrészeket, melyeket a kardosfalvi temet be szállítottak a közös sírba. És arra is gondolnunk kell, hogy a küszöbön álló, vagy már elkezd dött harmadik világháború nyomán a mi sorsunk is hasonló lehet ahhoz a térdhez, amely az embertelen világot járja majd. Egy térd és semmi más.

Hol vagy Klaus Bittermann? Mi mindenre jó az évtizedekre visszanyúló emlékezet?

tk

* más (Vajon mkiért hagyta meg a fordító a német eredetit?)

** Christian Otto Josef Wolfgang Morgenstern, német költő, író, m fordító Születési dátum: 1871. május 6., München, Németország

Szabályok, amelyeket a zsidóktól tanulhatunk, s ezáltal sikereesebbek, gazdagabbak lehetünk:

1. Mindenben törekedj az egyensúlyra.
2. Tanuld meg beosztani a munkát.
3. Felejtse el a büszkeséged, és kérj segítséget, ha bajba kerülisz.
4. Légy mindenivel udvarias, és ne feledekezzél meg a köszönésről.
5. Ne légy soha cselleng .
6. Csak akkor beszélj, ha van mondanivalód.
7. Tervezd meg az életed.
8. Az alkalmazottaidnak id ben oszd szét a fizetést.
9. Ha megígérsz valamit, tartsd a szavad.
10. A szomszédod tulajdona ugyanolyan értékes, mint a te tulajdonodban lévő értékek.
11. Vedd körbe magad pozitív emberekkel, a negatívoktól pedig szabadulj meg.
12. Mindig dolgozz keményen, mindig haladj el re, bármi is történjék.
13. Sose sérts meg indokolatlanul senkit.
14. Ha valaki meg akar semmisíteni, lépj hamarabb, és semlegesítsd t.
15. Bármilyen ember megérdemli azt a szót, hogy ököszönömö.
16. Az, aki az id det rabolja, semmivel sem jobb, mint egy ékszertolvaj. Oszd be az id det és oszd be a pénzed.
17. Nem minden esetben helyénvaló, hogy véleményt formálj.
18. Ajándékozd meg magad, ha valamit jól csináltál.
19. A nőknek tudnia kell, hogy milyen élete van a beosztottjának.
20. Néha a szükségesnél több id t, pénzt és energiát kell áldozni azért, hogy kés bb mindenb l meglegyen a szükséges.
21. Nehéz id kben a pénzt civilizációnk jövőjébe fektesd, mert biztosan megtérül majd.
22. Akkor válsz gazdaggá, ha hálát érzel mindazért, amid van.